

До 90-річчя архівної служби Херсонщини

ДОКУМЕНТАЛІСТИ ІСТОРІЇ ХЕРСОНЩИНИ

28 квітня у Херсонському музичному училищі відбулися урочисті заходи з нагоди 90-річчя архівної служби Херсонщини. В урочистостях взяли участь перший заступник голови обласної державної адміністрації - керівник апарату В.С.Білий (на фото), заступник голови обласної ради Т.І.Федько, радник голови обласної ради М.М.Кушнеренко, директор державного архіву Миколаївської області Л.Л.Левченко, ветерани архівної галузі Херсонщини, керівники освітніх і культурних закладів, начальники архівних відділів райдержадміністрацій і міських рад, відповідальні за архів і діловодство організацій та підприємств. Для присутніх з музичними номерами виступили студенти та викладачі музичного училища та училища культури. Почесними грамотами Державного комітету архівів України, обласної державної адміністрації, обласної ради, обласної організації профспілки державних установ відзначено архівістів області.

роль державного архіву області як провідника державної політики у сфері архівної справи і діловодства регіону.

Для оцінки стану розвитку галузі важливо зазначити на те, що головне завдання системи архівних установ області лишається незмінним – це створення повноцінної джерельної бази. Саме триєдина функція «зібрати, зберегти, використовувати» є визначальною у діяльності архівів в усі часи. Тож завдяки щоденній копійчій роботі фахівців архівної справи ми маємо величезну за обсягами документальну спадщину, яка налічує понад 1 мільйон 41 тис. справ, віднесених до Національного архівного фонду, з яких майже 800 тис. зберігаються у державному архіві області.

Значна частина документів XVIII століття тісно пов'язана з початком інтенсивного заселення Півдня України. Вони відзначаються видовою, географічною та хронологічною різноманітністю. Є укази, рапорти, межові книги, ревізські реєстри, що зберігають свідчення про відведення земель першим поселенцям, колишнім запорозьким та чорноморським козакам, засновнику Херсона князю Потьомкіну. Багато документів відображають виникнення єврейських, німецьких і шведських колоній; переписи селян, ремісників, міщан, вільних матросів, купців. Унікальна колекція карт і планів містить майже 2,5 тис. одиниць зберігання,

у тому числі міст Одеси, Єлисаветграда, Херсона, Кримського півострова.

Надзвичайно актуальною є нині документальна інформація з історії населених пунктів, діяльності підприємств, установ та організацій області. Значні обсяги інформації містять рішення органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування. Тисячі звернень юридичних і фізичних осіб стосуються актів введення в експлуатацію об'єктів будівництва, майнових прав, підтвердження трудового стажу, нарахувань заробітної плати. Загалом, щороку архівними установами області виконується майже 25 тис. довідок різноманітної тематики.

Важливим чинником організації роботи архівних установ стало впровадження програм розвитку архівної справи, які визначили пріоритетні напрямки архівної діяльності та їх фінансування. Нині завершено підготовку проекту програми розвитку архівної справи області на 2012-2016 роки. Найближчим часом проект програми передбачено внести на розгляд депутатського корпусу обласної ради.

Політика відкритості, яку протягом останніх років послідовно проводять архівні установи області, дала свої результати: кількість дослідників, що звертаються до архівних установ, збільшилася на третину, відповідно більш широкою стала тематика інформаційних запитів. Збільшилась питома вага дослід-

жень з родинної історії.

Державний архів області став учасником таких державних науково-видавничих проектів як «Реабілітовані історією», «Книга пам'яті України», нині завершується робота над проектом «Український мартиролог ХХ століття». Для створення цілісної системи відомостей про документи НАФ за останні 5 років видано 4 сучасні довідники.

Нових форм і змісту набула традиційна виставкова діяльність. Звичайними для нас стали документальні виставки в обласній державній адміністрації та обласній раді, вищих навчальних закладах, установах культури та освіти. Новим етапом у виставковій діяльності стало експонування документів у мережі Інтернет.

Поступово архівна спільнота області входить до світових інформаційних мереж. Наприкінці 2010 року відкрито власний сайт державного архіву області, кожен другий архівний відділ має доступ до мережі Інтернет. Нелегко, але зроблено перші кроки у напрямі створення електронних копій документів.

Ще одне завдання, над яким працювали архіви – це створення мережі трудових архівів в області, розв'язання проблем їх фінансування, організації роботи. Нині трудові архіви здійснюють значну роботу, спрямовану на захист законних інтересів громадян.

Особливою цінністю архівів є люди, які працюють у них.

Яскраві сторінки до літопису архівної справи вписали Луганська Ася Олексіївна – начальник архівного відділу облвиконкому 1975-1988 рр., Дяченко Олена Яківна – директор обласного архіву 1970-1983 рр., Ємельянов Михайло Андрійович – директор обласного партійного архіву 1972-1988 рр., Виноградова Луїза Веніамінівна – Заслужений працівник культури України, директор обласного архіву 1983-1985 рр., Карпова Антоніна Василівна – Заслужений працівник культури України, директор державного архіву області 1995-2006 рр., Орлова Зоря Соломонівна – почесний член Спілки архівістів України, науковий працівник державного архіву області 1950-2000 рр., яка півстоліття трудового життя присвятила науці, оприлюдненню найцікавіших документів з історії Херсонщини, Рилєєв Василь Петрович – Заслужений діяч культури України, директор державного архіву області 1991-1995 рр., Марущак Олена Олексіївна – кавалер Ордена княгині Ольги, заступник директора державного архіву області 2001-2009 рр., Баранюк Віра Олександрівна – Заслужений працівник культури України, та багато інших. Організаторські здібності, діловитість, високе почуття відповідальності і майстерність фахівців принесли їм заслужену повагу і шану далеко за межами нашого краю.

Нинішнє покоління архівістів, примножуючи багаті традиції своїх попередників, плідно трудиться над тим, щоб документальні скарби сповна служили суспільству.

До столітнього ювілею нам лишилось 10 років. Впевнений, що нам усім вистачить мудрості, професійності і наполегливості з тим, щоб і надалі гідно виконувати покладені на нас завдання.

В.Ф.БОРОВИК, директор державного архіву області.

Архіви є надзвичайно важливою частиною інформаційної системи суспільства, гарантом збереження достовірної пам'яті про минуле. До документальної спадщини постійно звертаються представники різних професій – історики і економісти, науковці і політики. Без архівів неможливо забезпечити потреби державних структур і громадян в інформації, яка необхідна для вирішення проблем сьогодення. Основні віхи становлення і розвитку архівної служби Херсонщини тісно пов'язані з історією регіону й великою мірою зумовлені суспільно-політичними подіями, що відбувалися на теренах України.

Відправною точкою збирання архівних документів на Херсонщині стало 2 квітня 1921 року, коли розпорядженням Херсонського повітового виконкому (у складі Миколаївської губернії) було організовано особливу архівну комісію, що мала на меті здійснення обліку та забезпечення збереженості документів. Відтоді розпочато формування системи та мережі місцевих архівних установ на підставі проведення радянською владою адміністративно-територіальних поділів.

У повоєнний час, зі створенням Херсонської області,

зусилля архівістів було направлено на впорядкування документів, що знаходилися у в'язках та розсіпом, відновлення втраченого під час війни обліково-довідкового апарату, удосконалення первинного обліку архівних установ. У січні 1957 року було взято на облік до 2,5 тис. відомчих архівів області.

На початку 60-х років завершилось формування низової ланки архівних установ, з того часу їх мережа складає 21 районні і міські архіви.

За роки незалежності України архівна служба області пройшла важливі етапи становлення та розвитку. З вересня 1991 року до складу державного архіву області ввійшли фонди колишнього партійного архіву області. У стислі терміни було завершено складний процес його інтеграції до структури державного архіву області, забезпечено публічний доступ до фондів.

З 1996 року значно розширено компетенцію державного архіву області, його визначено як орган виконавчої влади, що здійснює управління архівною справою на території області. У 1998 році державний архів області включено до структури облдержадміністрації. Таким чином гарантовано умови для зберігання, примноження та використання Національного архівного фонду, закріплено